

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 1-2017
från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Januari

Jag vet inte hur vintervädret ser ut när du läser detta Nyhetsbrev. När jag skriver dessa rader är det grått, dimmigt och ca nollgradigt.

Bilden tog jag vid ungefär samma årstid år 2010. Kylan hade kommit. Blåsten hade hållit sig borta. Isläggningen hade börjat. Som här utanför Hovs Hallar.

Skaran fortsätter att växa

Det fortsätter att komma mejl med önskemål om att få komma med på Nyhetsbrevets utskickslista. Det är naturligtvis stimulerande. Det bidrar också till att jag nu gör ett nytt försök att fortsätta med Nyhetsbrevet – åtminstone ett litet tag till. I mitt arkiv finns material i mängd. Inför allt detta känns det nästan som en sorts plikt att dela med sig. Jag vet ju att många är intresserade.

Det märkte jag direkt efter att jag i förra Nyhetsbrevet antydde, att det kanske inte blir någon fortsättning. Reaktionen blev överväldigande. Det gav ny energi. Nu får vi se hur det blir framöver.

Här kommer i alla fall det nya årets första Nyhetsbrev.

Nya läsare är välkomna

Har du någon i din bekantskapskrets som du tror kan vara intresserad av att få mina Nyhetsbrev får du gärna tipsa vederbörande. Allt jag behöver är en e-postadress. Gärna även namnet.

NÄRA HAVET....trivs jag bäst.

Under det senaste året har jag fått rika möjligheter att trivas..... Jag har arbetat med min kommande bok *NÄRA HAVET...trivs jag bäst*. Det har inneburit näst intill dagliga vandringar

längs bjärekusten.. Kameran har förstås varit en trogen följeslagare. Det har lett till att bildarkivet utökats. Ca 6000 nya bilder enbart under 2016.

Under året som gick bjöds vi som bekant på en extra sommar. I september. Det innebar, att jag fick tillfälle att trivas extra mycket....

Ett samboförhållande.

Ju mer jag studerar ämnet *Bjäre och havet*, desto klarare framstår att "de tu äro ett".

Dessutom: detta nära förhållande har gällt i alla tider.

Alltifrån de dagar för si så där 13000-14000 år sedan, då den väldiga landisen lämnade våra trakter och de första levande varelserna vandrade in här. Först växter. Lavar mm Därmed fanns det förutsättningar för djuren att också ta vår halvö i besittning. Renen bl.a. Med tiden kom även människan – de allra första bjäreborna. Beroendet av havet var då ännu tydligare än det är idag. I havet fanns fisk. På havet kunde man i sina urholkade trädstammar färdas både fortare och längre än vad som var möjligt på land.

De första bjäreborna var nomader. Under bronsåldern blev man mera fastboende. Lärde sig att ha boskap. Så och skörda.

När människorna blivit bofasta följde också, att man började begrava sina döda enligt särskilda mönster. Resultatet blev bl.a. de väldiga bronsåldershögar. Just sådana högar har vi på Bjäre i rik mängd.

Den gyllene sjöfartseran

Redan under vikingatiden hade man lärt sig att bygga båtar. Den kunskapen levde kvar under medeltiden- även på bjärehalvön. Nu gällde det fartyg, som kunde frakta varor till och från Bjäre. Så utvecklades på vår halvö det som jag behandlat i tidigare brev – bondeseglationen. Den trafiken gällde främst till hamnar i närområdet – öresundskusten och den svenska västkusten. Den s.k. bondeseglationen har jag behandlat i tidigare brev och i mina böcker.

Skeppsbyggeri på bjärestränder

Det har varit spännande att gräva djupare i vår lokala sjöfartshistoria. Bl.a. om hur man på flera av våra stränder byggde fartyg. Ingelstorps strand. Mäsinge strand. Stora Hults strand.....När det gäller Stora Hult finns mycket att berätta – (det kommer i boken.) Om Gryte hamn – Grydan, Gryte sten. Gryde sten. Under en lång period var det framför allt ved som skeppades ut från Gryte hamn. I vår huvudstad – Köpenhamn – rådde brist på den varan. Det var t.o.m. så, att kongen beordrade markägarna på bjärehalvön att avverka skog och att skeppa ut den från just Grydan. Den hamnen låg bäst till när det gällde att forsla timmer från avverkningsplatserna på åsen. Utskeppning av ved förekom dock även från andra bjärehamnar.

Vandring fylld av upplevelser

All denna historia, som till stor del finns "inpräntad" i kustlinjen, gör vandringen längs bjärekusten till en spännande upplevelse. En lektion i historia. Samtidigt blir det en lektion i botanik och zoologi. Som grädde på moset bjöds man på så mycket annat än historia. All denna skönhet. Alla dessa vikar och uddar, Alla dess olika strandtyper. Växtligheten. Alla dess bryggor, enkla hamnar mm. Dessa fria vidder. Vyerna mot Kullaberg eller Hallands Väderö. Eller den obrutna horisonten i Kattegat.

Det blir mycket som skall få plats i boken....

Boksläpp inför sommaren

I månadsskiftet maj. Juni skall boken – förhoppningsvis - kunna ligga på bokhandelsdiskarna. Nu är jag förstuds nyfiken på hur stort intresset för boken kommer att bli. Min senaste bok – På räls över Hallandsås....- såldes slut på några veckor. När jag bestämde upplagans storlek, var jag inte medveten om det stora intresse för järnvägen som finns i hela landet.

Även NÄRA HAVET... vänder sig till en bredare läsekrets. Frågan är bara Hur bred....??

Här är ett tips till dig som redan nu tror att du kommer att vara intresserad av boken och vill vara säker på att inte behöva ställas inför skylten SLUTSÅLD:

Gör en "förhandsbeställning" redan nu. Då vill du förstuds veta något om boken. Här är åtminstone något:

Antal sidor: 192. Format: samma som mina tidigare böcker. Mycket omfattande bildmaterial – i färg.

Några kapitelrubriker:

Här känns havet alltid nära.

Året om vid havet

Kusten har en historia att berätta

De första bjäreborna

Fartygens vagga och grav.

En stenrik bygd

De fattigas boplats

På vandring längs hela bjärekusten.

Min boklåda

Boktitel	Ord.pris	Rea-på-rea-pris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebör berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	330	140
På räls över Hallandsås under 130 år	Slutsåld	

Varning:

Vissa av de återstående böckerna närmar sig raskt "Slutsåld".

Språklådan.

I senaste Nyhetsbrevet hade vi ett litet kunskapsprov gällande skåne-dialekten.

För dig som vill få veta facit: Här är provet – och översättningen:

I framtids	i våras
Fårsslyga se	försluka sig. äta för mycket
Fårrveden	nyfiken
Fälleben	krokben
Färas	väsna, stoja
Fnatta på	skynda sig
Fröjtesö	fruktsoppa
Fårrvänne	för mycket
Ganteri	tokeri
Gnaven	sur, vresig

Grisk	häftig, stort habegär
Grätten	kräsen
Gumpakarra	Vagn med ett par hjul. Kunde tippas baklänges
Gnued	snål
Gråpåg	broms, kofluga
Gida	orka, gitta

Hur gick det? Vem klarade provet bäst?

Svar: Liksom vid tidigare tillfällen var det Ingela Bernhold som löste samtliga ord.
(Grattis till priset: ÄRAN.)

Därmed är det dags

för ett nytt prov i vår kurs i det skånska språket:

Hie	Illavured	Lad
Hinsian	Illfänas	Lagen
Hintåred	Jonked	Lar
Hodda	Kajan	Lealös
Holians	Kaladans	Lockesnor
Homma	keaud	Lunego
Horring	Kjel	Luda
Husaly	Klaudi	Lusablomma
Hällörad	Knevervalen	Långmongad
Härorna	Kröfta	Lönta

Skicka ditt svar med epost till kalle@bjarenet.com

Efter denna lektion i ordkunskap tar vi en liten tillämpningsövning:

De hedder fårtröden

En lärarinna i en skola i Skåne var från mellansverige – eller ”oppadifrau”, som man brukade säga.

Läraryn hade föresatt sig att lära sina elever tala svenska

- Barn, det heter inte fårtröden. Det heter avundsjuk.

Barn är ju läroaktiga. Några dagar senare kunde hon under en rast höra ett samtal elever emellan:

- -Du e sau avenfårtröden, sau avenförtröden.

Bara himmel å blansä

En slättbo turistade i Värmland och tillfrågades av en inföding, om han inte tyckte där var naturskönt.

- Så vackert har ni ändå inte nere i Skåne!
- - O dar e meed grannare. Bara himmel å blansä!

När Tärnan hamnade på Hovs Hallar.

18 december 1924 ligger dimman tät över land och hav.

En av den svenska segelflottans stoltheter, Tärnan av Karlskrona, är på väg söderut längs den svenska västkusten.. Hon har lämnat London med endast barlast och är nu på väg till hemmahamnen, Karlskrona..

Ombord gläder man sig åt att kunna fira jul hemma. Man har tidigare på kvällen t.o.m firat detta lite.

Siktet ärr inställt mot Öresund.

En god vind gör, att Tärnan kan hålla god fart. Samtidigt råder en stark västlig ström i havet. Det blåser hård västlig vind.

På grund av den täta dimman har utkiken i förmasten fördubblats.

Kl 03.40, strax före vaktombytet kan utkiken höra brus liknande bränningar. Rapporterar omedelbart.

Det är för sent!! För fulla segel och med god fart ränner den barlastade barken rakt in bland klipporna.

Stor förvirring ombord förstås. Dimman gör att man har svårt att överblicka läget. Dock kan man se, att bogsprötet befinner sig inne över land.

Man tror till en början att man befinner sig vid Hallands Väderö.

Besättningen går i livbåtarna. Ror längs den klippiga kusten, sökande efter fyren på ön.....

Med tiden uppfattar man någon sorts ljus. Det är dock inte fyren på Hallands Väderö. Det ärr ljus från Anton Docks stuga i Kattvik....!!

Nu får man hemma hos familjen Dock veta, att fartyget gått rakt upp på Hovs hallar.!!

” Kom mä ing i stoan

så ska vi sätta på kaffekälen, för de e ju ändå kaffeti å de e mart, så vi kan ingenting göra.

Hela Antons familj är nu uppe, och snart dukas kaffe till alla. 14 män och två kvinnor. Det blir trångt i den lilla stugan.

Sedan blir det att gå till någon som har telefon. Kaptenen får möjlighet att ringa för att informera sitt rederi om vad som hänt.

Allt det här har ingående skildrats av Filip Kilian i Hembygdsföreningens årsbok, Bjärebygden , årgång 1976.

Segelsjöfartens era har en framträdande plats i min kommande bok, och dramat med Tärnans ”besök” på Hovs Hallar finns förstås med.

Ett annat ämne

som tar plats i boken är bjärebygden och fisket. Här bjuds vi på åtskilliga märkvärdigheter. En sådan är den för oss närmast ofattbara tillgången på sill som förekom i ”våra” vatten under medeltiden. Allt skildrat av bl.a. historikern Saxo på medeltiden.

Det hände stora saker till havs. Samtidigt som fisket i Nordsjön fick en nedgång, skedde en uppgång i farvattnen kring sydsverige. Saxo skriver att *” sillen stod så tätt, att fiskebåtarna hade svårt att ta sig fram. Några fiskeredskap behövdes inte. Det var bara att ösa ur havet och in i båten”*.

Spegesill till Martin Luther

Den enorma mängden sill i havet under medeltiden gjorde, att sillfisket fick ett uppsving och blev något som man skulle kunna kalla industriell verksamhet. Särskilda sillmarknadsplatser växte fram. En sådan fanns på Hallands Väderö

Sillen betraktades som en läckerhet. En särskilt stor läckerhet var den sill som levererades från Skåne och som exporterades till utlandet.

Den danske kungen var noga med att sända en tunna med skånsk spegesill till de båda namnkunniga ledarna för den då aktuella reformationen, nämligen Philip Melancton och Martin Luther.

Välkommen med tips

En av de viktigaste kunskapskällorna jag har att hämta kunskap ur är bjäreborna och andra intresserade personer. Har du tips när det gäller ämnet Bjäre och havet är du förstås som vanligt välkommen att skicka till mig.

Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
26991 Båstad
kalle@bjarenet.com
0431-365 332